

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 24 februari 1928 kl. 12 m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående den ärftliga konungamaktens avskaffande och införande av republik.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 409, har herr *Spångberg m. fl.*, hemställt, »att riksdagen måtte besluta uttala sig för avskaffandet av den ärftliga kungamakten och införande av republik, samt hos regeringen begära förslag till sådana ändringar i grundlagen, som på grund av detta beslut erfordras».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet hyser den uppfattningen, att skäl saknas att till övervägande upptaga frågan om en förändring av statskicket, och får alltså hemställa,

Utskottets yttrande.

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 februari 1928.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: Herrar *Engberg, Strömberg, Thulin, David Bergström, G. W. Hansson, Vennerström, Martin Svensson**), *Nils Anton Nilsson**), *Per Andersson, Isak Svensson, Stenberg**), *Sävström, Magnusson i Tumhult, Borg, Andersson i Igelboda, Björkman, Forssell**), *Jensen**), *Svensson i Grävnik och Björnberg.*

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1:o) av herrar *Engberg, Strömberg, G. W. Hansson, Vennerström, Sävström, Borg, Andersson* i Igelboda och *Jensen*, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Utskottet håller före, att den republikanska statsformens företråde framför den ärftliga monarkin väsentligen ligger däri, att statschefen utses genom val. Något bärigt skäl att med avseende på statens högsta ämbete tillämpa en ärftlighetsprincip, vilken skulle betraktas som både orimlig och äventyrlig i fråga om varje annat statsämbete, kan icke förebringas. Det republikanska statsskickets större ändamålsenlighet synes utskottet för övrigt ha bekräftats genom de utomordentligt stora landvinningar detta statsskick gjort under de senare åren. Utskottet finner det därför både nyttigt och önskvärt, att en utredning kommer till stånd, som dels klarlägger statschefens konstitutionella befogenheter i olika republikanska stater, dels undersöker, vilken utgestaltning ett svenskt republikanskt statsskick bör ha, där, utan ändring av vårt nuvarande statsskicks faktiska, genom parlamentarismens praxis hävdvunna maktfördelning, ärftligheten ersättes med valbarheten som princip för statschefens utseende.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående statschefens konstitutionella maktställning i vissa främmande länder med republikansk författning under jämförelse med vårt gällande statsskick samt rörande de författningsändringar, som erfordras för sådan omgestaltning av vårt statsskick, att statschefen utses genom val.

2:o) av herr *Thulin*, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Beträffande kravet på den ärftliga konungamaktens avskaffande och införande av republikanskt statsskick hyser utskottet den uppfattningen, att frågan är en av dem, som i den ordning, varom i regeringsformen § 49 mom. 2 och riksdagsordningen § 1 mom. 2 stadgas, före sitt avgörande lämpligen böra underställas allmän folkomröstning. Den grad av aktualitet, som rimligtvis bör präglä en fråga, när dess hänskjutande till allmän folkomröstning påkallas, synes dock utskottet icke för närvarande föreligga beträffande det av motionärerna framförda önskemålet.

Vid sådant förhållande får utskottet, som principiellt ansluter sig till kravet på ett republikanskt statsskick, hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

3:o) av herrar *David Bergström* och *Björnberg*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Erfarenheten har lärt att när förändringar av statsskicket genomföras i ett land, detta gemenligen sker på andra vägar än de parlamentariska. Uteslutet bör emellertid, såsom också våra grundlagar giva vid hand, ej vara att även frågor av detta slag handläggas och lösas i laglig och fredlig ordning, därest förhållandena och en utbredd folkmening kräva deras upptagande.

Då för närvarande så ej kan sägas vara händelsen, hemställer utskottet,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.
